

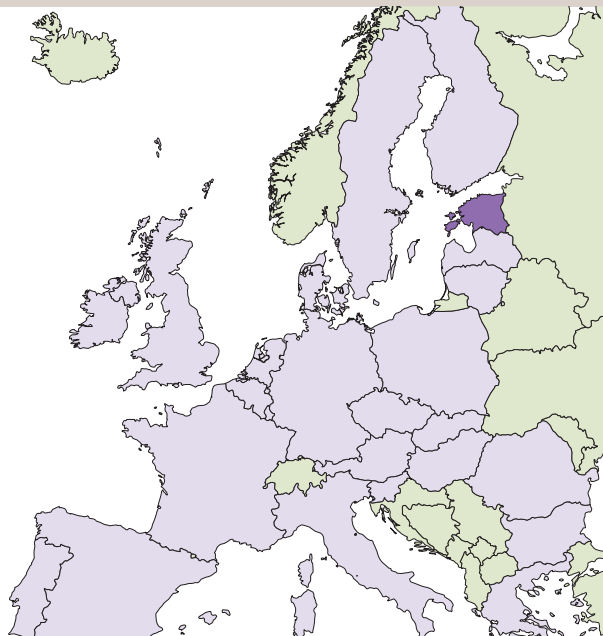
EESTI. ARVE JA FAKTE 2010

Sisukord

1	Eesti Vabariik	2
2	Loodus	4
3	Rahvastik	6
4	Kultuur	10
5	Rahvatervis	12
6	Haridustase	16
7	Tööturg	18
8	Tööjõukulu ja palk	22
9	Sisemajanduse koguprodukt	24
10	Rahandus	28
11	Väliskaubandus	34
12	Tööstus	38
13	Põllumajandus	42
14	Energeetika	44
15	Teadus- ja arendustegevus	46
16	Infotehnoloogia	48
17	Turism	52
18	Andmeallikad ja veebilehekülgi Eesti kohta	54

Eesti Vabariik

Rahvaarv	1 324 000
Pindala	45 227 km ²
Rahaühik	Eesti kroon (1 kroon = 100 senti) Eesti krooni kurss euro suhtes: 1 euro = 15,6466 krooni
Pealinn	Tallinn
Haldusjaotus	15 maakonda, 226 omavalitsuslikku haldusüksust, sh 33 linna ja 193 valda
Saarte arv	1521
Suurimad saared	Saaremaa, 2671 km ² Hiiumaa, 989 km ² Muhu, 198 km ²
Pikimad jõed	Võhandu, 162 km Pärnu, 144 km Põltsamaa, 135 km
Suurimad järved	Peipsi, 3555 km ² (Eestile kuuluv osa 1529 km ²) Võrtsjärv, 271 km ²
Kõrgeim punkt	Suur Munamägi, 318 m
Õhutemperatuur	Aastakeskmine +6 °C, jaanuaris -3,4 °C, juulis +17,4 °C (2009)

Eesti Vabariik on parlamentaarne vabariik. Riigipea on president, kes valitakse ametisse viieks aastaks. Praegune president on Toomas Hendrik Ilves.

Eesti seadusandlik kogu on ühekojaline 101-liikmeline parlament — Riigikogu, kes valitakse ametisse neljaks aastaks.

Eesti Vabariik kuulutati välja 24. veebruaril 1918. Sama aasta novembris algas Vabadussõda, mis lõppes 2. veebruaril 1920 Tartu rahulepingu allakirjutamisega. Rahulepinguga tunnustas Nõukogude Venemaa Eesti Vabariigi iseseisvust. 22. septembril 1921 sai Eesti Rahvasteliidu liikmeks.

Teise maailmasõja käigus kaotas Eesti iseseisvuse, esmalt okupeeris Eestit Nõukogude Liit (1940–1941) ja seejärel Saksamaa (1941–1944). 1944. aasta sügisel liideti Eesti ligi 50 aastaks Nõukogude Liiduga. Aastakümneid kestnud okupatsiooniperiood päädis laulva revolutsiooniga 1988. aastal ning iseseisvuse taastamisega 20. augustil 1991.

Eesti Vabariik on ÜRO liige alates 17. septembrist 1991, NATO liige alates 29. märtsist 2004 ja Euroopa Liidu liige alates 1. maist 2004.

Eesti riigikeel on eesti keel. Rahvuslipp on sinimustvalge trikoloor.

Eesti rahvuslill on rukkilill, rahvuslind suitsupääsuke ja rahvuskivi paekivi.

Eesti riigivapil on kolme sinise lõvi kujutis kuldsel kilbil.

Kuna Eesti on hõredalt asustatud, on riigis säilinud palju looduslikult mitmekesiseid maastikke ja elupaiku. Loodusehuviline leiab siin metsamassiive, soomaastike, looduslikke heinamaid, rannikumadalikke, väikejärvi ja -jõesid.

Metsaga on kaetud 47% Eestist. Teisisõnu: metsade (puistute) all on 2 miljonit hektarit maad. Männikud ja kaasikud on kõige valdavam metsakooslus, hõlmates vastavalt 34% ja 30% metsast. Kuusikud on leviku poolest kolmandal kohal (16%).

Veidi vähem kui kolmandiku (30%) Eestist hõlmab põllumajandusmaa. Soode alla jääb 5% ning siseveekogude alla 3% Eesti pindalast. Põllumajandustootmisega seotud alad on Eestis viimasel aastakümnel oluliselt kahanenud.

2008. aasta 31. detsembri seisuga oli Eestis 3442 kaitstavat loodusobjekti, sealhulgas 5 rahvusparki, 129 looduskaitseala, 149 maastikukaitseala.

Eesti looduses elutseb 64 liiki imetajaid, 222 liiki linde, 5 liiki roomajaid, 11 liiki kahepaikseid ning lisaks mitmesuguseid selgrootute liike. Eesti vetes elutseb kalu 74 liigist.

Jahilukite arvukus on püsinud Eestis kõrge — 2008. aastal loendati 63 000 metskitse, 21 000 metssiga, 19 400 kobrast, 11 000 põtra ja 2200 punahirve. Eestis on ka hundi, ilvese ja pruunkaru populatsioonid elujõulised, samas kui mõnel pool Euroopas on need liigid väga haruldased. Hinnanguliselt elab Eesti metsades 135 hunti, 760 ilvest ja 620 pruunkaru.

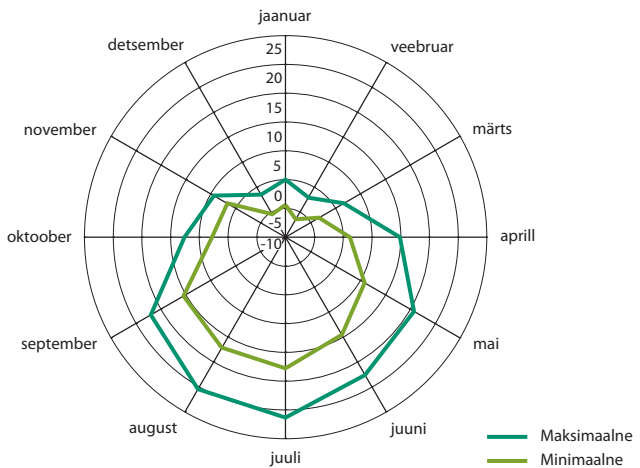
Maavarade kaevandamine on aasta-aastalt suurenenud. Eesti kõige kaevandatavamat maavara — põlevkivi — toodeti 2008. aastal 26% ehk 2,8 miljoni tonni võrra rohkem kui 1998. aastal.

Maavarad, 2008

	Toodang	Varu
Põlevkivi, tuhat tonni	13 706,2	4 851 358,9
Lubjakivi, tuhat m ³	3 206,8	944 037,2
Liiv, tuhat m ³	2 798,4	831 296,1
Kruus, tuhat m ³	1 952,4	128 797,6
Turvas, tuhat tonni	702,3	1 603 492,8
Dolomiit, tuhat m ³	526,6	346 341,6
Savi, tuhat m ³	171,6	297 947,2
Meremuda, tuhat tonni	0,3	3 022,4
Fosforiit, tuhat tonni	-	2 935 735,0
Kristallinne ehituskivi, tuhat m ³	-	2 968 994,0

Keskmine maksimaalne ja minimaalne õhutemperatuur, 2009

3 Rahvastik

1. jaanuaril 2009 elas Eestis 1,32 miljonit inimest. Eestist väiksema rahvaarvuga riike on Euroopa Liidus vaid kolm — Küpros, Luksemburg ja Malta.

Eesti on hõreda asustusega maa. Ruutkilomeetril elab ligikaudu 31 inimest. Rahvastikutihedus on lähedane Ameerika Ühendriikide rahvastikutihedusele. Euroopa Liidus on Eestist hõredamalt asustatud vaid kaks riiki — Roots ja Soome. Pealinnas Tallinnas elab ligikaudu 30% rahvastikust, pealinna piirkonnas 41% rahvastikust. Igal aastal suureneb pealinna piirkonna elanike osatähtsus kogu rahvastikus 0,4 protsendipunkti võrra.

Eesti rahvaarv kahaneb, kuid sündide arvu suurenemise ja surmade arvu vähenemise tulemusel on rahvaarvu kahanemine märgatavalt aeglustunud. Eestlaste loomulik iive oli 2008. aastal positiivne. Viimati juhtus see 1990. aastal. Sündimuse üldkordaja Eestis oli 2008. aastal üks kõrgemaid Euroopa Liidus. Summaarne sündimuskordaja tõusis 2008. aastal 1,7-ni.

Eestist lahkujate arv on suurem kui Eestisse saabujate arv. Sisseränne on aasta-aastalt ühtlaselt suurenenud, enim rändab Eestisse sisse inimesi Soomest ja Venemaalt. Väljaränne on aastati ebaühtlane, viimaste aastate peamine väljarände sihtriik on Soome. Eestist rändas aastatel 2000–2008 teistesse riikidesse elama ligikaudu 2,3% kogu Eesti rahvastikust.

Eesti rahvastiku vanuskoosseis on muutumas. Nii on demograafiline tööturusurve indeks langenud Eestis alla ühe, mis tähendab, et lähitulevikus lahkuvad Eesti tööturult demograafiliste protsesside tulemusena rohkem inimesi, kui sinna juurde tuleb. Ülalpeetavate määr, mis iseloomustab ülalpeetavate arvukuse suhet tööealiste arvukusse, oli 1990. aastate teisest poolest kuni 2006. aastani langustrendis. Tõus algas 2007. aastal ja rahvastikuprognosile tuginedes võib eeldada, et see on ülalpeetavate määra tõusutrendi alguspunkt, sest noorte arv on pööranud kasvule ja keskmine eluiga on hakanud pikenema.

2008. aastal sõlmiti tuhande elaniku kohta 4,6 abielu ja lahutati 2,6 abielu. Lahutuste koguarv oli 2008. aastal viimase 40 aasta madalaim.

MÕISTED

Loomulik iive — aasta jooksul sündinute ja surnute arvu vahe.

Sündimuse üldkordaja — elussündide arv aastas 1000 aastakeskmise elaniku kohta.

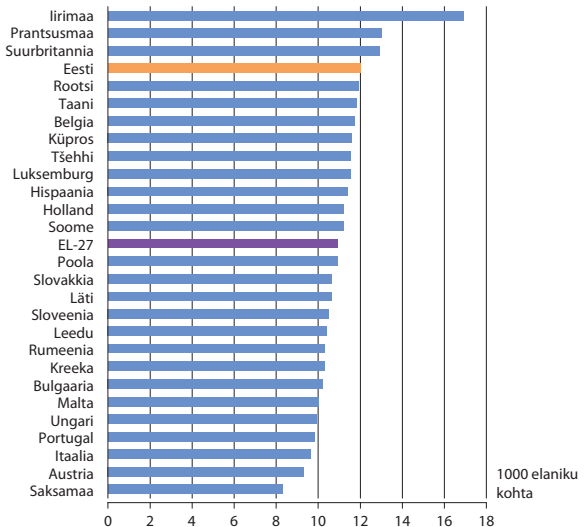
Summaarne sündimuskordaja — keskmine sünnitatud laste arv naise kohta sama aasta sündimustaseme juures.

Demograafiline tööturusurve indeks = 5–14-aastased / 55–64-aastased.

Ülalpeetavate määr = ((0–14-aastased + 65-aastased ja vanemad) / 15–64-aastased)*100

Sündimuse üldkordaja Euroopa Liidus, 2008

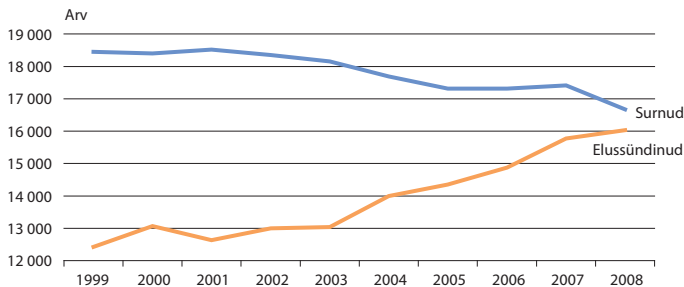
Rahvastik, 1. jaanuar 2009

	Kokku	Mehed	Naised
Rahvaarv	1 324 260	611 089	713 171
0–14	199 164	102 443	96 721
15–64	896 336	433 140	463 196
65+	228 640	75 451	153 189
vanus teadmata	120	55	65
linnaliste asulate rahvastik	900 348	401 912	498 436
maa-asulate rahvastik	423 912	209 177	214 735
Oodatav eluiga sünnimomendil, 2008	74,1	68,6	79,2
Rahvastik, %			
0–14	15,0	16,8	13,6
15–64	67,7	70,9	64,9
65+	17,3	12,3	21,5
eestlased	68,7	69,6	68,0
venelased	25,6	24,7	26,3
muud rahvused	5,7	5,7	5,7
linnaliste asulate rahvastik	68,0	65,8	69,9
maa-asulate rahvastik	32,0	34,2	30,1

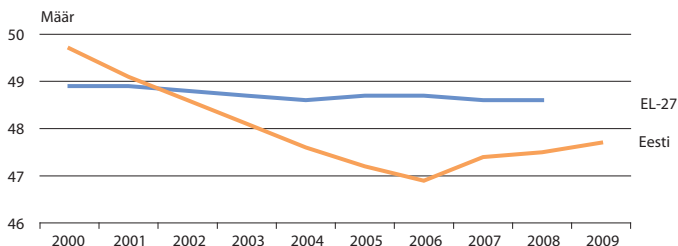
Rahvastikusündmused, 2008

	Kokku	Mehed	Naised
Elussündinud	16 028	8 259	7 769
Surnud	16 675	8 403	8 272
Sisseränne	3 671	2 181	1 490
Väljaränne	4 406	2 059	2 347

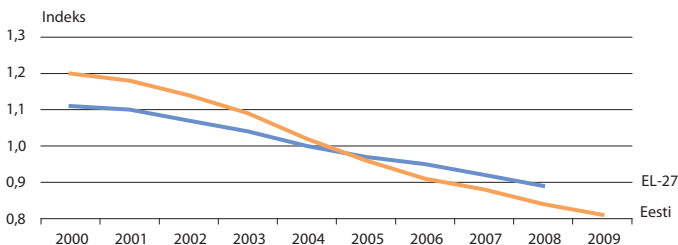
Elussündinud ja surnud, 1999–2008

Ülalpeetavate määr Eestis ja Euroopa Liidus, 2000–2009

Demograafiline tööturusurve indeks Eestis ja Euroopa Liidus, 2000–2009

Eestlased on kultuuris osalemist alati au sees pidanud. Sellel oli tähtis roll nii rahvusliku eneseteadvuse sünnis 19. sajandil kui ka Eesti taasiseseisvumisel 1991. aastal. 2009. aastal toimus järjekordne laulu- ja tantsupidu, millega tähistati 140 aasta möödumist esimesest üldlaulupeost Tartus. Baltimaade laulu- ja tantsupidude traditsioon kuulub ka UNESCO vaimse kultuuripärandi nimekirja (alates 2003. aastast), nagu ka Kihnu saare kultuuriruum (2003) ja setu leelo (2009).

2009 oli Eestis muuseumiaasta. Eestis külastab aastas muuseumi üle kahe miljoni inimese, mis tähendab ligikaudu 1,5 külastust elaniku kohta. Selle näitajaga on Eesti Euroopa riikide hulgas esimeste seas.

2010 on Eestis lugemisaasta. 2008. aastal külastati Eestis rahvaraamatukogusid kokku ligi 6 miljonil korral, mis teeb iga elaniku kohta üle nelja külastuse aastas. Rahvaraamatukogudest laenutati teavikuid kokku üle 11 miljoni korra. See on keskmiselt ligi kaks laenutust külastuse kohta.

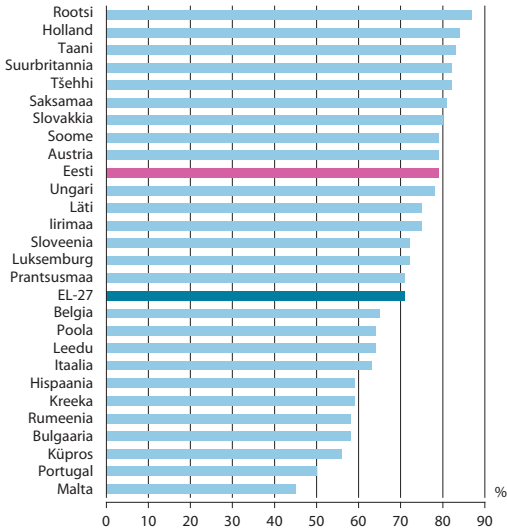
2008. aastal trükiti kokku üle 7 miljoni raamatu, mis on üle viie raamatu iga Eesti elaniku kohta. Lasteraamatuid ilmus 647 nimetust ja kokku 1,5 miljonit eksemplari.

Eestis armastatakse ka käia palju teatris. 2008. aastal külastati teatrietendusi ligi miljonil korral, mis teeb üle 700 teatrikülastuse 1000 elaniku kohta. See näitaja on samuti üks suuremaid üle Euroopa.

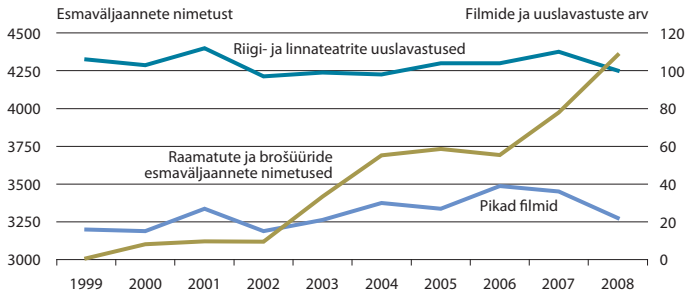
Kultuuriasutused ja nende külastajad, 2008

	Arv	Külastajaid, tuhat
Muuseumid	224	2 059
koduloomuuseumid	90	374
arheoloogia- ja ajaloomuuseumid	49	482
kunstimuuseumid	18	441
Rahvaraamatukogud	566	5 964
Eriala- ja teadusraamatukogud	55	1 750
Riiklikud ja linnateatrid	12	800
Kultuuriministeeriumilt tegevustoetust saavad teatrid	26	983

Protsent rahvastikust Euroopa Liidus, kes on lugenud viimase 12 kuu jooksul vähemalt korra raamatut, 2007

Kultuuriloome, 1999–2008

5 Rahvatervis

Oodatav eluiga — rahvatervise üks olulisemaid näitajaid — on Eestis arenenud tõusvas joones. Viimase kümnendiga on oodatav eluiga sünnimomendil pikenenud naistel 3,5 ja meestel 4 aasta võrra. 2008. aasta oodatav eluiga sünnimomendil oli läbi aegade kõrgeim, ulatudes naistel 79,2 ja meestel 68,6 eluaastani. Märkimisväärselt, peaaegu 1,5 aasta võrra tõusis 2008. aastal meeste oodatav eluiga, seda põhiliselt õnnetusjuhtumite ja muude surma välispõhjuste vähenemise tõttu. Naiste oodatav eluiga kasvas samal ajal veidi vähem kui poole aasta võrra. Hoolimata tõusust jääb Eesti elanike eluiga Euroopas viimaste hulka ning meeste ja naiste eluea vahe on üks suuremaid. Tähele tuleks panna, et toodud näitajad iseloomustavad oodatavat eluiga lapse sünnimomendil, mida hakkavad mõjutama lastehaigused, noorukitega juhtuvad õnnetused ja muud varajase surma juhtumid. Seetõttu elab 65-aastaseks saanud mees statistika järgi 2008. aasta seisuga tõenäoliselt veel 13,6 aastat, mitte 3,6 aastat.

Olulised muudatused on toimunud tervishoiusüsteemi ülesehituses seoses üleminekuga perearstisüsteemile alates 1997. aastast. Praegu on 19% arstidest perearstid. Kokku töötas Eestis 2007. aasta lõpus hambaarste arvestamata 4504 arsti ehk 336 arsti 100 000 elaniku kohta, mis on 14 arsti rohkem kui Euroopa Liidu vastav näitaja.

Rahva tervise ja riigi tervishoiukorralduse üldist taset iseloomustab ka imikusuremuskordaja. See näitaja on olnud Eestis aastate lõikes kõikuv, kuid langeva trendiga. Viimasel kahel aastal oli Eestis viis imikusurma 1000 elussünni kohta, mis on lähedal Euroopa Liidu keskmisele (4,5).

Samuti kui teistes arenenud riikides on Eestis kõige sagedasem surmapõhjus vereringeelundite haigused. Suremus vereringehaigustesse, sh südamehaigustesse on viimasel kümnendil vähenenud, kuid need haigused põhjustasid 2008. aastal siiski rohkem kui poole kõikidest surmajuhtudest. Surmapõhjustest teisel kohal on kasvavad ning kolmandal õnnetusjuhtumid. Kuigi viimastel aastatel ja eriti 2008. aastal on õnnetusjuhtumitest tingitud surmade osatähtsus meestel vähenenud, on see ikkagi 3,4 korda kõrgem kui Euroopa Liidus ning üle viie korra kõrgem kui Eesti naistel.

MÕISTED

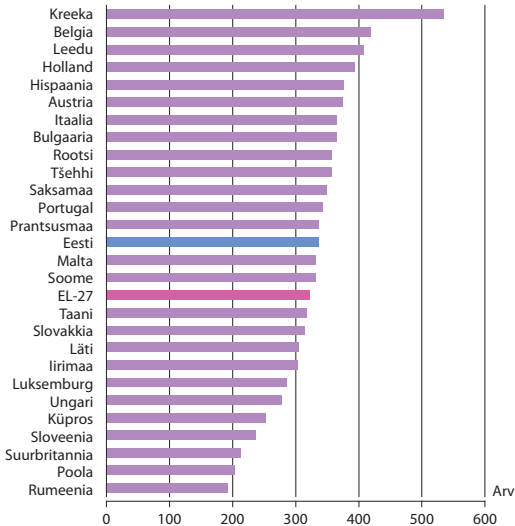
Oodatav eluiga teatud vanuses — sellesse vanusesse jõudnud isiku keskmiselt elada jääv aastate arv, kui suremus vanuseti jääks samaks nagu vaadeldaval aastal. Oodatav eluiga sünnimomendil on käsitletav keskmise elueana.

Imikusuremuskordaja — alla aastaste laste surmade arv 1000 elussündinu kohta.

Standarditud suremuskordaja — rahvastiku suremuse võrdlemiseks kasutatav suhtarv, mis on arvutatud elanikkonna standardse vanusjaotuse jaoks, et kõrvaldada rahvastiku tegeliku soo-vanuskoosseisu mõju

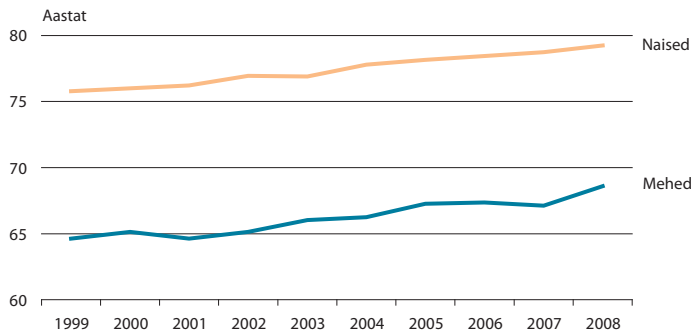

Arste 100 000 elaniku kohta Euroopa Liidus, 2007^a

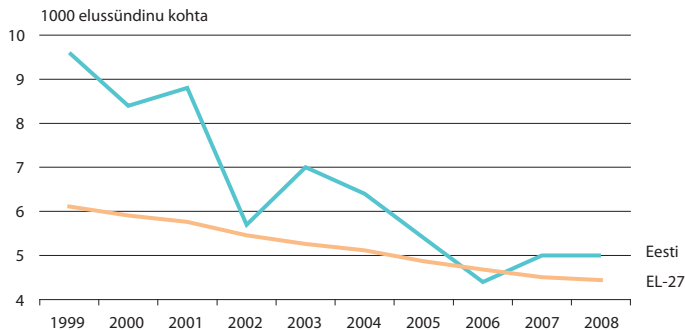

^a 2007. aasta või viimased võimalikud andmed

Oodatav eluiga sünnimomendil, 1999–2008

Imikusurmad 1000 elussündinu kohta Eestis ja Euroopa Liidus, 1999–2008

Surmapõhjused Eestis ja Euroopa Liidus, 2007^a

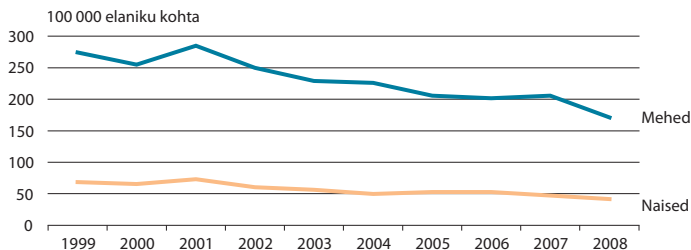
(standarditud suremuskordaja 100 000 elaniku kohta)

Kokku	Eesti	EL-27
Kõik põhjused	958,9	624,3
Vereringeelundite haigused	463,8	232,7
Kasvajad	195,5	177,3
Õnnetusjuhtumid, mürgistused ja traumad	110,5	38,7
Seedeelundite haigused	45,1	31,9
Mehed		
Kõik põhjused	1 438,3	799,7
Vereringeelundite haigused	657,4	286,0
Kasvajad	302,3	234,7
Õnnetusjuhtumid, mürgistused ja traumad	199,3	58,4
Seedeelundite haigused	66,5	41,5
Naised		
Kõik põhjused	644,9	483,1
Vereringeelundite haigused	343,2	188,3
Kasvajad	136,6	135,2
Õnnetusjuhtumid, mürgistused ja traumad	38,3	20,2
Seedeelundite haigused	29,8	23,2

^a Surmapõhjused sageduse järgi Eestis

Õnnetusjuhtumid, mürgistused ja traumad, 1999–2008

(suremus 100 000 elaniku kohta)

6 Haridustase

Eesti inimeste haridustase on viimasel kümnendil järjest tõusnud. Vähemalt teise taseme haridusega inimeste osatähtsus 25–64-aastaste hulgas on kasvanud 86%-lt 2000. aastal 89%-ni 2009. aastal. Eesti inimesed on haritumad kui paljude teiste Euroopa Liidu riikide elanikud.

Hõivatute haridustase on majandussektoriti üsna erinev. Kui esimese või madalama tasemega töajajad on leidnud rakendust enamasti primaarsektoris, siis kolmanda taseme haridus on kõige nõutavam tertsiaarsektoris. 2009. aastal oli primaarsektoris hõivatutest 19% esimese või madalama taseme haridusega, sekundaarsektoris 13% ja tertsiaarsektoris ainult 6%. Samal ajal oli kolmanda taseme haridusega hõivatute osatähtsus tertsiaarsektoris (47%) üle kahe korra suurem kui primaar- ja sekundaarsektoris (mõlemas 23%).

Töötus kasvas 2009. aastal nii madalama kui ka kõrgema haridusega inimeste hulgas. Märkimisväärselt raskem on tööd leida siiski neil, kel haridust vähem. Esimese või madalama taseme haridusega töajajast oli töötuid 28,6% (aasta tagasi 12%).

Hõivatute haridustaseme osatähtsus majandussektori järgi, 2009 (protsenti)

	Majandus- sektorid kokku	Primaar- sektor	Sekun- daarsektor	Tertsiaar- sektor
KOKKU	100,0	100,0	100,0	100,0
Esimese taseme haridus või madalam	8,7	19,0	12,9	6,0
Teise taseme haridus, teise taseme järgne ning kolmanda taseme eelne haridus	52,6	58,4	63,8	46,7
Kolmanda taseme haridus	38,7	22,5	23,3	47,3

MÕISTED

Esimese taseme haridus või madalam — alghariduseta, algharidus, põhiharidus, kutseharidus põhihariduseta noortele.

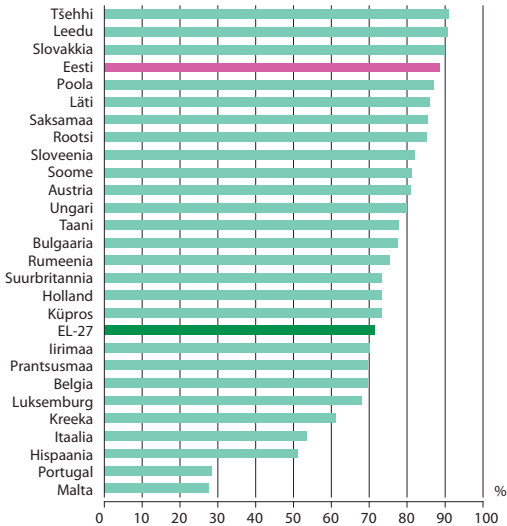
Teise taseme haridus — kutseõpe põhihariduse baasil, üldkeskharidus, kutsekeskharidus põhihariduse baasil, keskeriharidus põhihariduse baasil.

Teise taseme järgne ning kolmanda taseme eelne haridus — kutsekeskharidus keskhariduse baasil.

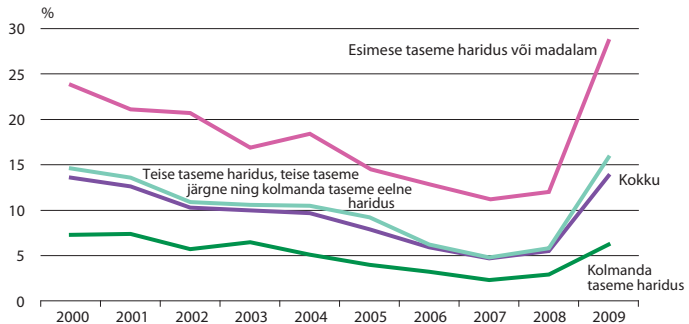
Kolmanda taseme haridus — keskeriharidus keskhariduse baasil, kõrgharidus, magistri- ja doktorikraad.

Majandussektorid — vaata lehekülj 18

Vähemalt teise taseme haridusega inimeste osatähtsus 25–64-aastaste hulgas Euroopa Liidus, 2008

Töötuse määr hariduse järgi, 2000–2009

7 Tööturg

Eesti eelmise sajandi 90ndate aastate tööturgu iseloomustas tööhõive pidev vähenemine ja töötuse kasv. Aastaks 2000 oli 15–64-aastaste tööhõive määr Eestis langenud 60,7%-ni. Alates 2001. aastast hakkas tööturu olukord paranema ja 2008. aastaks oli 15–64-aastaste tööhõive määr Eestis tõusnud 69,5%-ni. Lissaboni strateegias 2010. aastaks püstitatud eesmärgist lahutas Eestit veel vaid 0,5 protsendipunkti. Paraku ei jätnud 2008. aastal alanud ülemaailmne majanduskriis ka Eestit puutumata ja tööturu olukord muutus järsult. 2009. aastal vähenes hõivatute osatähtsus 15–64-aastaste hulgas 63,2%-ni, sealhulgas vähenes tööhõive rohkem meeste kui naiste hulgas. Eesti naiste tööhõive määr on üks Euroopa Liidu kõrgemaid. Lissaboni strateegias naiste tööhõive määrale püstitatud 2010. aasta eesmärk (60%) on Eestis täidetud juba alates 2005. aastast. 2008. aastal kasvas Eesti naiste tööhõive määr 66,3%-ni, 2009. aastal vähenes 63%-ni. Tunduvalt on Eestis ületatud Lissaboni strateegias seatud eesmärk vanemaealiste hõive osas: strateegia näeb ette 55–64-aastaste 50-protsendilise tööhõive määra. Eestis oli see näitaja 2009. aastal 60,4%.

Töötuse määr, mis 2000. aastal oli 13,6%, järgmistel aastatel langes, kahanedes 2007. aastal 4,7%-ni. 2008. aasta esimesel poolel oli töötuse määr 4% piires, kuid kasvas kiirelt aasta teisel poolel ja 2009. aasta I kvartalis. Iga järgmise kvartaliga töötute arvu kasv aeglustus. Uusi töötuid tuli järjest vähem juurde, samas kasvas 2009. aasta teisel poolel hoogsalt pikaajaliste töötute ja heitunute arv. 2009. aastal oli aasta või kauem tööd otsinud 26 000 töötut. Tööotsingutest oli loobunud ligi 9000 inimest, sest nad ei uskunud enam töö leidmise võimalusse. 2009. aastal tõusis töötute osatähtsus tööjõus 13,8%-ni, ületades ka seni suurima tööpuudusega 2000. aasta taseme. 2008. aastaga võrreldes kasvas töötuse määr Eestis rohkem kui Euroopa Liidus keskmiselt. Kui 2008. aastal oli Eesti töötuse määr Euroopa Liidu keskmisega võrreldes märkimisväärselt madalam, siis 2009. aastal oli töötuse määr ainult Lätis ja Hispaanias suurem kui Eestis.

MÕISTED

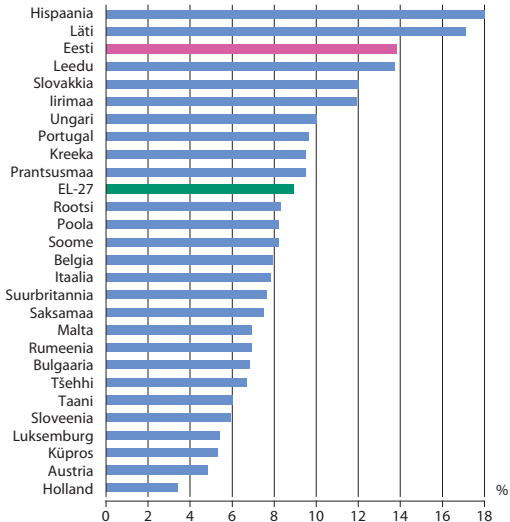
Primaarsektor — põllumajandus, metsamajandus ja kalapüük.

Sekundaarsektor — tööstus, elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus, jäätmekäitlus, ehitus.

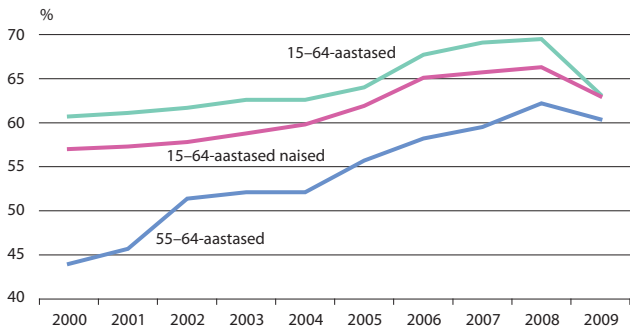
Tertsiaarsektor — kaubandus, teenindus jms

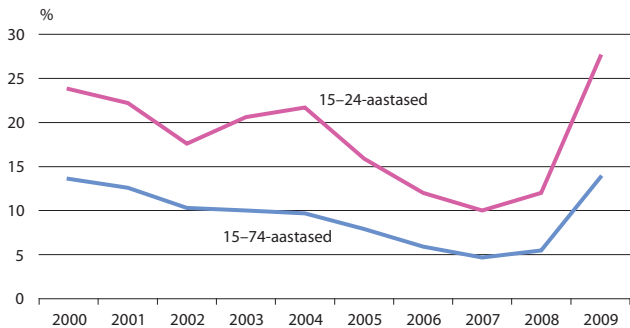
Töötuse määr Euroopa Liidus, 2009

Töehõive määr, 2000–2009

Töötuse määr, 2000–2009

15–74-aastaste hõiveseisund, 2009

	Kokku	Mehed	Naised
15–74-aastased kokku, tuhat	1 038,8	486,3	552,5
Tööjõud, tuhat	690,9	346,6	344,3
hõivatud, tuhat	595,8	288,1	307,7
primaarsektor	24,0	16,0	8,0
sekundaarsektor	188,7	128,2	60,5
tertsiaarsektor	383,1	143,9	239,2
linnaline asula	498,1	245,2	252,9
maa-asula	192,8	101,4	91,3
avalik sektor	158,6	47,6	111,0
erasektor	437,3	240,5	196,8
eestlased	453,8	228,7	225,1
mitte-eestlased	237,1	118,0	119,1
töötud, tuhat	95,1	58,5	36,5
vähem kui 6 kuud	49,3	29,1	20,2
6–11 kuud	19,7	13,7	5,9
12 kuud või rohkem	26,1	15,7	10,4
Mitteaktiivsed, tuhat	348,0	139,7	208,3
õppimas	105,5	50,9	54,7
haiged või vigastusega	50,5	29,8	20,8
hoolitsevad laste või teiste pereliikmete eest	43,2	2,4	40,8
pensionialised	131,7	45,0	86,7
heitunud (kaotanud lootuse tööd leida)	8,7	6,0	2,7
muu põhjus	8,3	5,6	2,7
Tööjõus osalemise määr, %	66,5	71,3	62,3
Tööhõive määr, %	57,4	59,2	55,7
Töötuse määr, %	13,8	16,9	10,6

8 Tööjõukulu ja palk

Statistikaameti kvartaliuuringu andmetel kasvas 2008. aastaks tööjõukulu töötaja kohta kuus võrreldes 2002. aastaga 2,1 korda. Enim tõusis tööjõukulu töötaja kohta metsamajanduses (2,8 korda), kõige vähem kinnisvaras, rentimises ja äritegevuses (1,7 korda).

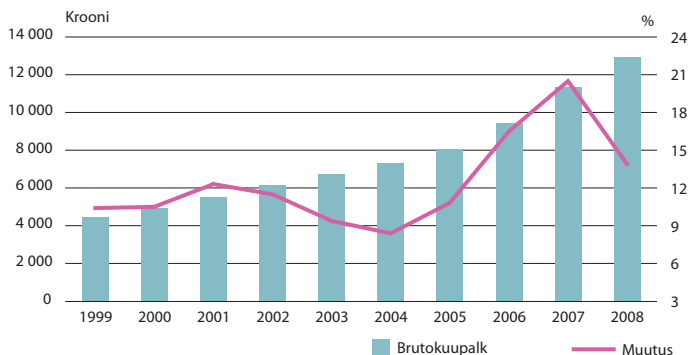
2008. aastal tõusis keskmine tööjõukulu töötaja kohta 2007. aastaga võrreldes kõige enam metsamajanduses (33,4%) ja kõige vähem ehituses (8,2%).

Tööjõukulu üks komponent on palgatöötaja brutokuupalk. Võrreldes 1999. aastaga kasvas keskmine brutopalk kümne aasta jooksul 2,9 korda. Enim tõusis keskmine brutopalk põllumajanduses ja jahinduses (4,2 korda), kõige vähem finantsvahenduses (2,4 korda).

2006. aastal alanud kiire palgatõus pidurdus järsult 2008. aastal. Keskmine brutopalk suurenes 2008. aastal eelmise aastaga võrreldes kõige rohkem metsamajanduse tegevusalal (24,2%), kõige vähem aga ehituse tegevusalal (7,7%).

Reaalpalga kasv, milles tarbijahinnaindeksi muutuse mõju on arvesse võetud, oli 2008. aastal kõigest 3,2%. Alates 1993. aastast on reaalpalga kasv sellest väiksem olnud kahel korral — 1993. aastal 2,3% ja 1996. aastal 2,1%.

Keskmine brutokuupalk ja selle muutus võrreldes eelmise aastaga, 1999–2008

MÕISTED

Tööjõukulu — kulutused, mida tööandja teeb töötajatele

Palgatöötaja keskmine brutopalk ja tööjõukulu kuus põhitegevusala järgi, 2008

	Bruto- kuupalk, krooni	Tööjõu- kulu, krooni	Muutus võrreldes eelmise aastaga, %	
			bruto- kuupalk	tööjõu- kulu
Põllumajandus ja jahindus	9 938	13 331	15,4	16,0
Metsamajandus	13 678	19 687	24,2	33,4
Kalapüük	10 419	13 936	13,1	13,0
Mäetööstus	14 988	20 363	16,0	17,2
Töötlev tööstus	11 935	16 162	12,1	12,9
Elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus	15 044	20 520	19,8	19,6
Ehitus	14 029	18 863	7,7	8,2
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite, mootorrataste ja isiklike tarbeesemete ning kodumasinatate remont	12 314	16 591	12,3	12,6
Hotellid ja restoranid	8 226	11 016	15,1	15,5
Veondus, laondus ja side	13 696	18 534	9,2	9,1
Finantsvahendus	23 899	32 797	12,7	12,4
Kinnisvara, rentimine ja äritegevus	13 965	18 743	14,0	14,1
Avalik haldus ja riigikaitse, kohustuslik sotsiaalkindlustus	16 600	22 442	16,1	16,6
Haridus	11 319	15 160	20,5	20,5
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	13 258	17 719	20,0	20,0
Muu ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus	11 035	14 829	15,5	15,6
TEGEVUSALADE KESKMINE	12 912	17 416	13,9	14,3

9 Sisemajanduse koguprodukt

2008. aasta kujunes Eesti majandusele pöördeliseks — kaheksa aastat kestnud kiire kasvu periood lõppes ning sisemajanduse koguprodukt (SKP) vähenes 3,6% võrra. Eelkõige nõrgast sisenõudlusest tingituna algas majanduskasvu järsk aeglustumine juba aasta varem. 2008. aastal lisandus sellele ülemaailmne finantskriis ja üldine majanduskliima jahenemine, mis kitsendasid krediidi- ning ekspordivõimalusi nii Eestis kui ka mujal, tuues kaasa negatiivsed kasvunumbrid. Langus süvenes järgneval aastal veelgi.

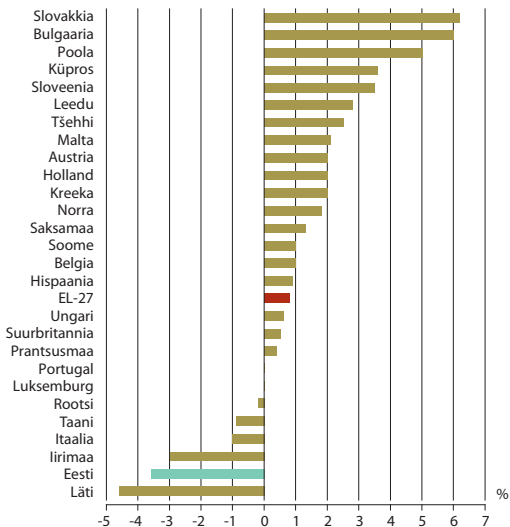
2008. aastal kahanesid sisemajanduse nõudluse suurimad komponendid — eratarbimiskulutused ja kapitali kogumahutus vastavalt 5% ja 12% võrra. Sisenõudlus kokku vähenes aasta jooksul reaalkaardis kümnenendiku võrra. Investeeringud kodumajapidamiste ning ettevõtete sektori kinnisvarasse kahanesid kõige rohkem ning järsult aeglustus valitsemissektori kapitali kogumahutuse kasv. Vähenes kindlustunne tuleviku suhtes ja pärsitud ostujõud piirasid kodumajapidamiste kulutusi kestvus- ning poolkestvuskaupadele, vähendades jaekaubanduses loodud lisandväärtust.

Eksporditellimuste vähenemise tõttu sattus 2008. aasta neljandas kvartalis suurde langusesse Eesti tööstussektor. Kaupade ja teenuste eksport langes hinnamõjusid arvestades aastaga kokku 0,7% võrra. Madala sisenõudluse tõttu vähenes ka nõudlus importkaupade järele, mistõttu Eesti jooksevkonto saldo paranes.

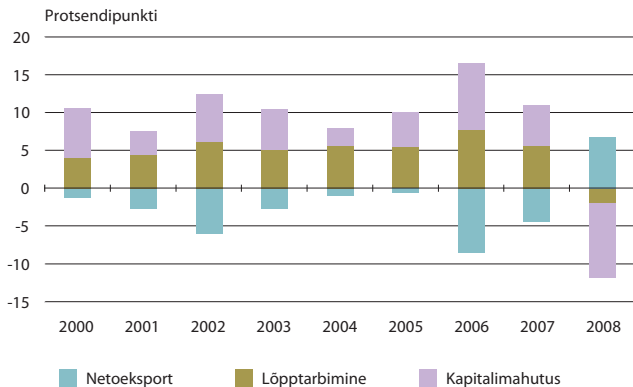
Toodangu müügiraskused nii sise- kui ka väliturul mõjutasid ettevõtete majandustulemusi pea kõigil tegevusaladel. Aastaid kestnud kinnisvarabuumi järel vähenesid järsult ehitismahud ning loodud lisandväärtus ehituse ning kinnisvara tegevusaladel. Ehitusturu kokkutõmbumine mõjutas omakorda ehitus- ja viimistluskaupade jaemüüki ning töötlevas tööstuses ehitusmaterjalide tootmist. Kõikide tegevusalade lisandväärtus kokku vähenes 2008. aastal reaalkaardis 3% võrra.

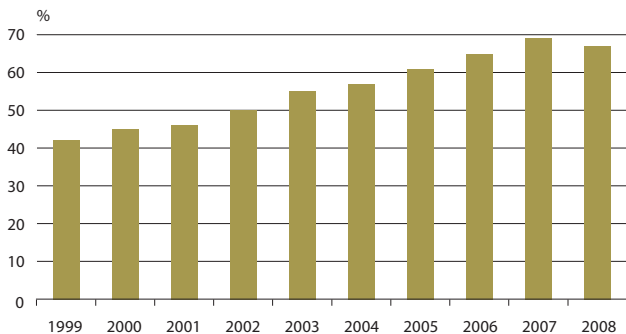
SKP reaalkasv Euroopa Liidus, 2008

Panus SKP kasvu, 2000–2008

Eesti SKP elaniku kohta ostujõu standardi järgi (EL-27=100), 1999–2008

MÕISTED

Ostujõu standard — Eurostati arvatav ühik, mis elimineerib riikide hinnataseme erinevused

SKP tegevusala järgi ja tarbimise komponendid, 2008

	Jooksev- hinnad, miljonit krooni	Reaal- kasv, %
Põllumajandus ja jahindus	3 886,0	-2,5
Metsamajandus	2 154,6	7,6
Kalapüük	340,7	5,6
Mäetööstus	2 312,0	-8,5
Töötlev tööstus	37 309,7	-4,2
Elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus	7 061,3	-7,4
Ehitus	18 438,3	-5,3
Hulgi- ja jaekaubandus; mootorsõidukite, mootorrataste ja isiklike tarbeesemete ning kodumasinade remont	31 149,0	-8,6
Hotellid ja restoranid	3 361,2	-7,9
Veondus, laondus ja side	22 603,5	-4,1
Finantsvahendus	8 974,5	-2,9
Kinnisvara, rentimine ja äritegevus	44 879,3	-0,5
Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	14 293,5	6,8
Haridus	10 731,7	1,2
Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne	8 089,8	-0,4
Muu ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus	7 877,2	0,0
LISANDVÄÄRTUS KOKKU	223 462,3	-3,0
Neto-tootemaksud	28 030,5	-7,2
SKP TURUHINDADES	251 492,8	-3,6
Tarbimise komponendid		
Kodumajapidamiste lõpptarbimiskulutused	137 498,5	-4,8
Valitsemissektori lõpptarbimiskulutused	48 800,0	4,1
Kasumitaotluseta institutsioonide lõpptarbimiskulutused	3 151,1	0,9
Kapitali kogumahutus põhivarasse ja väärisesemed	73 752,2	-12,1
Varude muutus	1 028,1	..
SISEMAJANDUSE NÕUDLUS	264 229,9	-10,5
Kaupade ja teenuste eksport	190 229,6	-0,7
Kaupade ja teenuste import	200 712,9	-8,7

10 Rahandus

Eesti 2009. aasta riigieelarve tulud ja kulud^a olid vastavalt 85,7 ja 84,9 miljardit krooni. Võrreldes 2008. aastaga kasvasid tulud 1,1% ja kulud vähenesid 5,8% võrra. Tänu kahe lisaelarve vastuvõtmisele ületasid aasta lõpus tulud kulusid 763 miljoni krooni võrra.

Võrreldes eelmise aastaga vähenes enamiku suuremate maksude laekumine riigieelarvesse. Ainsana kasvas 9% võrra aktsiisimaksu laekumine, andes maksutuludesse 9,8 miljardit krooni. Käibemaksu laekumine vähenes 8% võrra hoolimata käibemaksumäära tõstmisest 18%-lt 20%-le aasta keskel. Tulumaksu laekus 6,4 miljardit krooni — samas suurusjärgus oli tulumaksu laekumine viimati 2004. aastal. Tulumaksu laekumise suhe eelarvesse oli aga siiski positiivne: planeeritud summast laekus aasta lõpuks 138%, sealjuures ettevõtte tulumaksu osatähtsus ületas üksikisiku tulumaksu osa 1,7 korda.

2009. aasta kaheteistkümne kuuga laekus sotsiaalkindlustusmaksleid 28,1 miljardit krooni. Esimest korda viimase kümne aasta jooksul seni kasvutrendi näidanud sotsiaalmaksu laekumine kahanes võrreldes 2008. aastaga 10% võrra.

Nii nagu varasematel aastatel kulutati ka 2009. aasta lõpu seisuga kõige rohkem sotsiaalsele kaitsele, 33% kogukuludest. Tervishoiukulud hõlmasid 24,6% ja majanduskulude osa oli 14% kulude kogumahust.

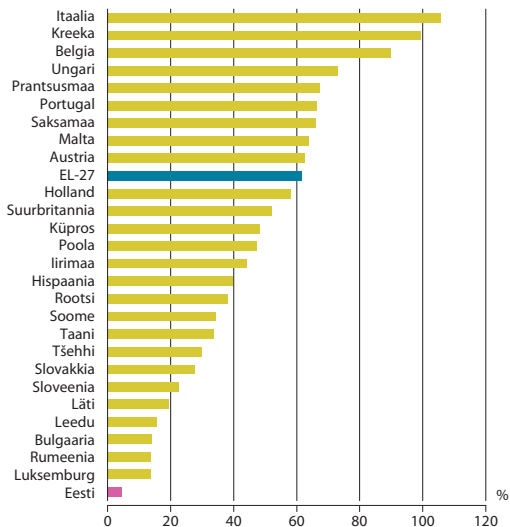
Eestisse tehtud välisinvesteeringute positsioon vähenes aasta jooksul ja oli 2009. aasta kolmanda kvartali lõpus 166,6 miljardit krooni. Eestisse paigutasid otseinvesteeringuid põhiliselt Rootsi ja Soome investorid, eelistatumad tegevusalad olid finantsvahendus ning kinnisvara, rentimine ja äritegevus.

Varasemalt aasta-aastalt jõudsalt kasvanud Eesti otseinvesteeringute positsioon välismaal kahanes samuti aasta jooksul pisut ning oli 2009. aasta kolmanda kvartali lõpus 72,7 miljardit krooni. Aktiivsemad välismaale otseinvesteeringud olid kinnisvara, rentimise ja äritegevuse ning finantsvahenduse investorid. Eesti investorite välismaale tehtud investeeringud on paigutatud paljudesse eri riikidesse, enim on eelistatud Lätit ja Leedut — vastavalt kolmandik ja neljandik otseinvesteeringutest.

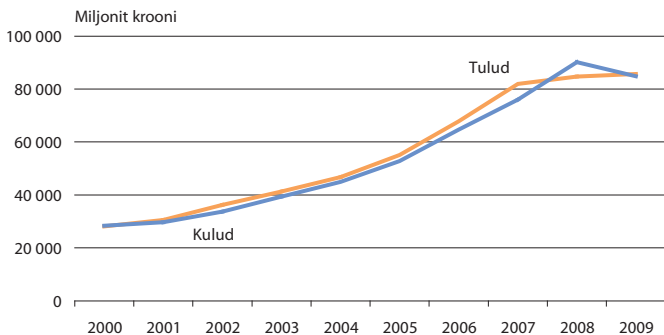
^a Kulud sisaldavad finantstehingute kulusid

Valitsemissektori konsolideeritud koguvõla osatähtsus SKP-s Euroopa Liidus, 2008

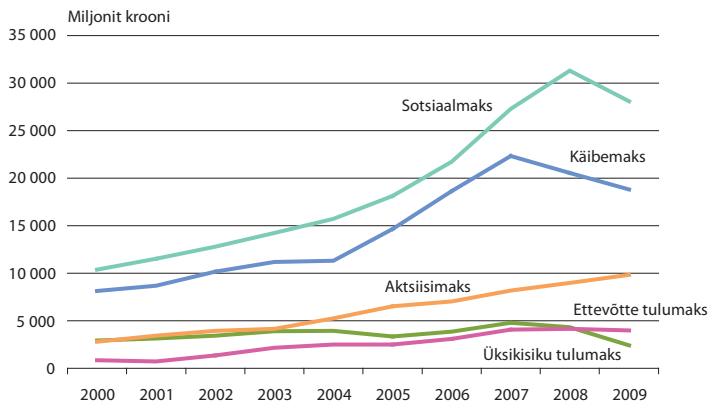

Riigieelarve tulude ja kulude kassaline laekumine, 2000–2009^a

^a Kulud sisaldavad finantstehingute kulusid

Maksude laekumine riigieelarvesse, 2000–2009

Riigieelarve tulud, 2009

	Eelarve, miljonit krooni ^a	Tulud, miljonit krooni	Täitmine, %
Maksud ^b	63 443,8	63 427,6	100,0
sotsiaalmaks	29 191,3	28 084,3	96,2
käibemaks	19 390,0	18 809,5	97,0
aktsiisimaks	9 495,1	9 817,8	103,4
Kaupade ja teenuste müük	1 750,0	1 637,6	93,6
Toetused	14 318,3	12 970,5	90,6
Muud tulud	5 561,0	7 619,6	137,0
Tulud kokku	85 073,0	85 655,3	100,7

^a Kinnitatud eelarve koos muudatustega

^b Maksud koos ettemaksukonto muutusega

Riigieelarve kulud, 2009

	Eelarve, miljonit krooni ^a	Kulud, miljonit krooni ^b	Osatähtsus kogukuludest, %
Üldised valitsussektori teenused	13 641,5	2 430,6	2,9
Riigikaitse	4 696,7	4 505,1	5,3
Avalik kord ja julgeolek	7 524,8	6 717,3	7,9
Majandus	11 606,1	11 922,6	14,0
Keskkonnakaitse	2 121,0	1 547,8	1,8
Tervishoid	12 075,8	20 843,9	24,6
Vaba aeg, kultuur ja religioon	2 489,8	2 338,0	2,8
Haridus	6 945,9	6 328,8	7,5
Sotsiaalne kaitse	28 400,5	28 258,0	33,3
Kulud kokku	89 502,0	84 892,1	100,0

^a Kinnitatud eelarve koos muudatustega

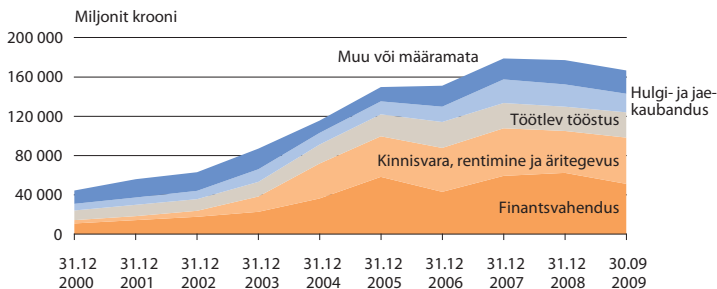
^b Kassaline täitmine, sisaldab finantstehingute kulusid

Otseinvesteeringute positsioon tegevusalade järgi, 30. september 2009

Tegevusala		
Välisriikide otseinvesteeringud Eestis	Miljonit krooni	Osatähtsus, %
Finantsvahendus	51 246,3	30,8
Kinnisvara, rentimine ja äritegevus	46 881,5	28,1
Töötlev tööstus	25 761,1	15,5
Hulgi- ja jaekaubandus	19 029,4	11,4
Veondus, laondus ja side	9 795,8	5,9
Elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus	6 001,7	3,6
Ehitus	2 450,8	1,5
Muu või määramata	5 413,6	3,2
KOKKU	166 580,2	100,0
Eesti otseinvesteeringud välisriikides		
Kinnisvara, rentimine ja äritegevus	28 185,2	38,8
Finantsvahendus	24 578,6	33,8
Veondus, laondus ja side	9 020,2	12,4
Hulgi- ja jaekaubandus	4 010,6	5,5
Töötlev tööstus	2 773,4	3,8
Muu ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus	1 523,7	2,1
Ehitus	1 431,5	2,0
Muu või määramata	1 139,1	1,6
KOKKU	72 662,3	100,0

Otseinvesteeringute positsioon tegevusalade järgi, 2000–2009

Välisriikide otseinvesteeringud Eestis

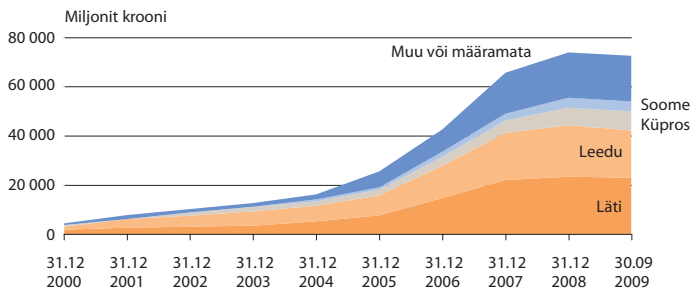
Otseinvesteeringute positsioon riigiti, 30. september 2009

Riik

Välisriikide otseinvesteeringud Eestis	Miljonit krooni	Osatähtsus, %
Rootsi	61 788,5	37,1
Soome	40 740,4	24,5
Holland	15 223,3	9,1
Norra	5 604,9	3,4
Taani	4 930,2	3,0
Venemaa	4 890,1	2,9
Küpros	3 584,8	2,2
Muu või määramata	29 818,1	17,9
KOKKU	166 580,2	100,0
Eesti otseinvesteeringud välisriikides		
Läti	22 990,6	31,6
Leedu	19 333,3	26,6
Küpros	7 755,1	10,7
Soome	4 044,0	5,6
Venemaa	3 164,9	4,4
Ukraina	2 943,2	4,1
Itaalia	2 446,9	3,4
Muu või määramata	9 984,3	13,7
KOKKU	72 662,3	100,0

Otseinvesteeringute positsioon riigiti, 2000–2009

Eesti otseinvesteeringud välisriikides

Väliskaubandus

2009. aastal eksporditi Eestist kaupu jooksevhindades 101,3 miljardi krooni väärtuses ja imporditi Eestisse 114,1 miljardi krooni eest. Eelnenud aastaga võrreldes eksport vähenes 24% võrra, import aga 33% võrra. 2009. aasta kiire langus Eesti kaubavahetuses oli kahtlemata seotud 2008. aasta teisel poolel alguse saanud majandus- ja finantskriisiga. 2009. aasta lõpukuudel Eesti kaubavahetuse langustempo pidurdus.

Kaubavahetuse puudujääk oli 12,8 miljardit krooni, mis oli 3 korda väiksem kui aasta varem. Puudujääk oli väiksem viimati 1995. aastal. Kaubavahetuse puudujääk vähenes oluliselt, kuna import kahanes kiiremini kui eksport.

Eestist eksporditi kaupu 2009. aastal 162 riiki ning Eestisse imporditi kaupu 116 riigist.

2009. aastal oli kaupade ekspordis Euroopa Liidu riikide (EL-27) osatähtsus 69% ja Sõltumatute Riikide Ühenduse (SRÜ) riikide osatähtsus 12%. Peamised sihtriigid olid Soome (18% Eesti koguekspordist), Rootsi (13%) ja Läti (10%).

Kaupade impordis oli Euroopa Liidu riikide osatähtsus 80% ja SRÜ riikide osatähtsus 11%. Peamiselt imporditi kaupu Eestisse Soomest (14% Eesti koguimpordist), Leedust (11%), Saksamaalt ja Lätist (mõlemad 10%).

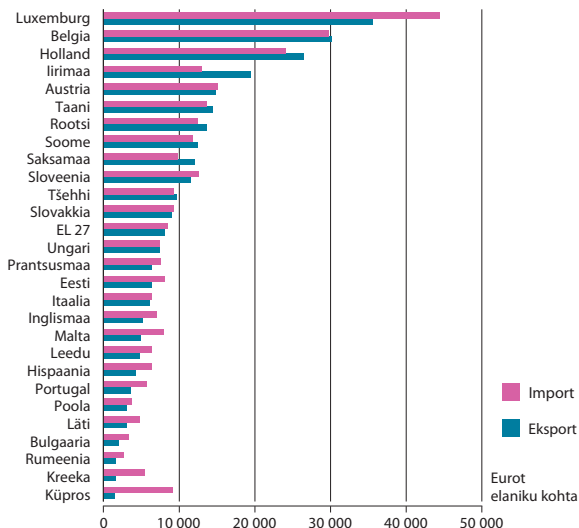
Kaubajaotiste lõikes eksporditi Eestist 2009. aastal enim masinaid ja seadmeid, mis moodustasid viiendiku Eesti koguekspordist. Pingereas teisel kohal olid mineraalsed tooted, sh kütused.

Eestisse imporditi enim mineraalseid tooteid (viiesimik Eesti koguimpordist), neile järgnesid pingereas masinad ja seadmed ning põllumajandussaadused ja toidukaubad.

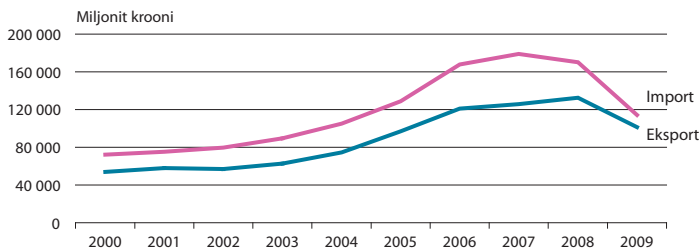
Suurim kaubavahetuse puudujääk, kus eksport oli väiksem kui import, oli mineraalsete toodete ning keemiatööstuse tooraine ja toodete kaubavahetuses. Suurim ülejääk oli puidu ja puittoodete kaubavahetuses.

Eesti osatähtsus kogu Euroopa Liidu riikide ekspordis oli 2008. aastal 0,2% Euroopa Liidu riikide koguekspordist ning import 0,3% koguimpordist. Eksportkäibe poolest edestab Eesti Euroopa Liidus vaid lõunanaabrit Lätit, Küprost ja Maltat. Kaupade importkäive oli vaid Küprosel ja Maltal veel väiksem kui Eestis.

Eksport ja import elaniku kohta Euroopa Liidus, 2008

Eksport ja import, 2000–2009

Eksport ja import riigiti, 2009

Riik	Miljonit krooni	Osatähtsus, %
EKSPORT KOKKU	101 309,7	100,0
Soome	18 621,0	18,4
Rootsi	12 672,9	12,5
Läti	9 809,8	9,7
Venemaa	9 424,4	9,3
Saksamaa	6 109,4	6,0
Leedu	4 943,4	4,9
Ameerika Ühendriigid	4 287,7	4,2
Taani	3 452,4	3,4
Norra	3 229,8	3,2
Nigeeria	2 954,9	2,9
Muud riigid	25 804,0	25,5
IMPORT KOKKU	114 082,9	100,0
Soome	16 481,6	14,4
Leedu	12 456,3	10,9
Saksamaa	11 905,0	10,4
Läti	11 598,5	10,2
Venemaa	10 016,4	8,8
Rootsi	9 547,8	8,4
Poola	6 274,5	5,5
Holland	4 214,2	3,7
Prantsusmaa	2 918,3	2,6
Taani	2 671,3	2,3
Muud riigid	25 999,0	22,8

Eksport ja import kaubajaotiste järgi, 2009

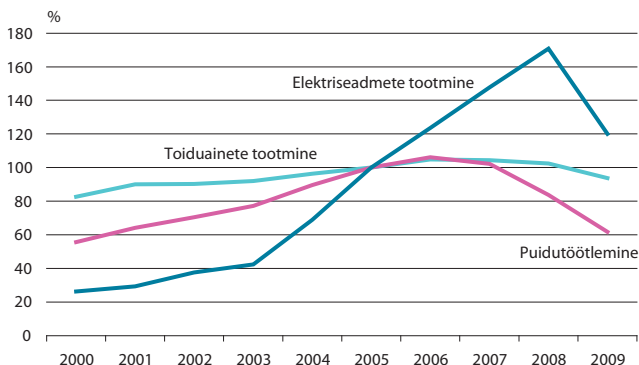
Kaubajaotis kombineeritud nomenklatuuri (KN) järgi	Miljonit krooni	Osatähtsus, %
EKSPORT KOKKU	101 309,7	100,0
Masinad ja seadmed (XVI)	19 873,0	19,6
Mineraalsed tooted (V)	17 023,2	16,8
Põllumajandussaadused ja toidukaubad (I–IV)	10 195,3	10,1
Metall ja metalltooted (XV)	8 857,2	8,7
Puit ja puittooted (IX)	8 692,8	8,6
Mitmesugused tööstustooted (XX)	8 385,1	8,3
Transpordivahendid (XVII)	6 619,7	6,5
Keemiatööstuse tooraine ja tooted (VI)	5 584,0	5,5
Tekstiil ja tekstiiltooted (XI)	4 111,3	4,1
Paber ja pabertooted (X)	3 311,3	3,3
Kummi- ja plasttooted (VII)	3 175,2	3,1
Muu	5 481,6	5,4
IMPORT KOKKU	114 082,9	100,0
Mineraalsed tooted (V)	22 987,6	20,2
Masinad ja seadmed (XVI)	21 943,5	19,2
Põllumajandussaadused ja toidukaubad (I–IV)	14 492,2	12,7
Keemiatööstuse tooraine ja tooted (VI)	10 754,7	9,4
Metall ja metalltooted (XV)	8 839,5	7,8
Transpordivahendid (XVII)	7 167,5	6,3
Kummi- ja plasttooted (VII)	6 107,5	5,3
Tekstiil ja tekstiiltooted (XI)	6 079,1	5,3
Paber ja pabertooted (X)	3 064,7	2,7
Puit ja puittooted (IX)	2 931,2	2,6
Mitmesugused tööstustooted (XX)	2 824,8	2,5
Muu	6 890,6	6,0

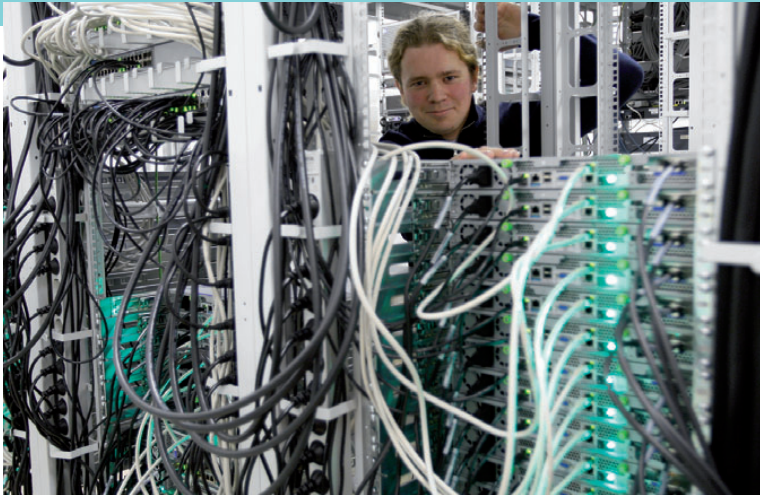
12 Tööstus

Tööstustoodangu maht aastatel 2005–2007 kasvas Eestis oluliselt kiiremini kui Euroopa Liidus keskmiselt. 2007. aastal alguse saanud ülemaailmse finants- ja majanduskriisi mõju avaldus nii Euroopa Liidu kui ka Eesti tööstustoodangu järsus kahanemises 2008. aasta teisel poolel ning jätkus 2009. aastal. Toodangu ebapiisav nõudlus viis Eesti Euroopa Liidu paljude riikidega võrreldes kiiremate langejate hulka.

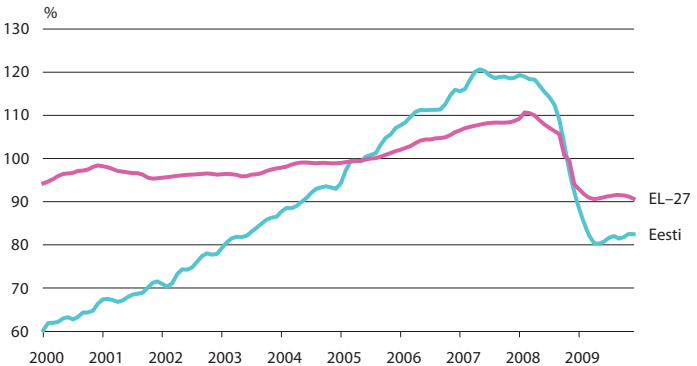
Kriisi mõjul kahanes toodang kõigis tööstusharudes. 2009. aastal pingestas tootmist maailma negatiivsetest majandusarengutest tingitud välistellimuste järsu vähenemise kõrval oluliselt ka kasvava tööpuuduse ja palgalanguse tagajärjel nõrgenenud siseturu nõudlus. Töötleva tööstuse toodang vähenes 2009. aastal võrreldes eelmise aastaga 28%. Enim kahanes — 40% ja enam — 2008. aastaga võrreldes ehitusmaterjalide, keemiatoodete, masinate ja seadmete ning metalltoodete tootmine. Mõnevõrra väiksem oli langus esmatarbekaupu tootvates tööstusharudes — toiduainete, jookide ja farmaatsiatoodete tootmises — ning elektroonikaseadmete tootmises, kus tootmismahu kahanemine jäi alla 10%.

Töötleva tööstuse toodangu mahuindeksid, 2000–2009 (2005=100)

Eesti ja Euroopa Liidu tööstustoodangu trendid, jaanuar 2000 – detsember 2009 (2005=100)

Tööstustoodang tegevusala järgi, 2008

	Toodang, miljonit krooni	Osatähtsus, %
Mäetööstus	4 328	3,3
Töötlev tööstus	117 235	90,4
toiduainete tootmine	16 471	12,7
joogitootmine	3 164	2,4
tekstiilitootmine	3 753	2,9
rõivatootmine	2 496	1,9
nahatöötlemine ja nahktoodete tootmine	491	0,4
puidutöötlemine ja puittoodete tootmine	15 685	12,1
paberi ja pabertoodete tootmine	2 897	2,2
trükindus ja salvestiste paljundus	2 859	2,2
kütteõlide tootmine	2 803	2,2
kemikaalide ja keemiatoodete tootmine	6 897	5,3
kummi- ja plasttoodete tootmine	4 526	3,5
muude mittemetalsetest mineraalidest toodete tootmine	6 163	4,7
metalli ja metalltoodete tootmine	15 788	12,2
arvutite, elektroonika- ja optikaseadmete tootmine	6 151	4,7
elektriseadmete tootmine	6 719	5,2
masinate ja seadmete tootmine	4 562	3,5
transpordivahendite tootmine	4 029	3,1
mööblitootmine	5 635	4,3
muu	6 146	4,7
Elektrienergia-, auru- ja kuumaveevarustus	8 189	6,3
KOKKU	129 752	100,0

Ekspordi osatähtsus töötleva tööstuse toodangu müügis, 2008

13 Põllumajandus

Viimastel aastatel on teravilja kasvupind suurenenud, kuid teraviljasaak aastal 2008 võrreldes 2007. aastaga oluliselt ei suurenenud.

Teraviljavajadus kaetakse nii oma riigi toodangu kui ka impordi arvel. 1. juulil 2008 alanud ja 30. juunil 2009 lõppenud majandusaastal moodustas ressursis import 18% ja eksport 30,5%. Peaaegu poole kogu teravilja nii imporditud kui ka eksporditud kogusest moodustas nisu.

Kartuli kasvupind, mis on pidevalt vähenenud, oli ka 2008. aastal viiendiku võrra väiksem kui 2007. aastal. Saak oli viimase viie aasta väikseim.

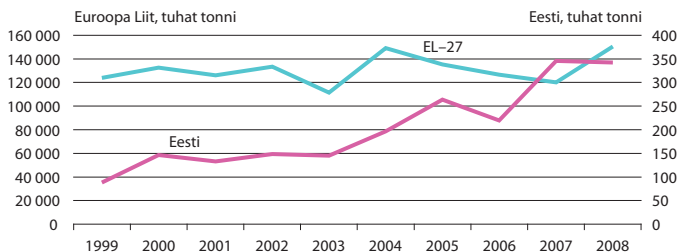
Kartulivajadus kaetakse põhiliselt oma riigi toodanguga. 1. juulil 2008 alanud ja 30. juunil 2009 lõppenud majandusaastal suurenes ressursis impordi osatähtsus 18%-ni, selle moodustavad nii kartul kui ka kartulist valmistatud tooted. Kartuli ekspordi osatähtsus on viimastel aastatel alla 1%.

Veiste, sh eriti piimalehmade arv väheneb jätkuvalt. Lihatoodang suurenes 2008. aastal võrreldes eelneva aastaga 6%, sellest sealihatoodang 8% ja linnulihatoodang 15%. Veiselihatoodang 2008. aastal vähenes 7%.

Liharessursis moodustab liha import 2008. aastal 42% ja eksport 25%. Samal aastal oli sealiha impordi osatähtsus 47% kogu liha ja elusloomade impordist ning ekspordi osatähtsus 67% kogu liha ja elusloomade ekspordist.

Värske piima toodete ressursis on impordi ja ekspordi osa väike (2008. aastal import 5%, eksport 4%). Eestis valmistatud juustu eksporditakse mitu korda rohkem, kui juustu Eestisse imporditakse.

Nisu saak Eestis ja Euroopa Liidus, 1999–2008

Teravilja ja kartuli ressurss ja kasutamine, 2008/2009 (tuhat tonni)

	Nisu	Oder	Kartul
Saak	342,4	349,2	125,2
Import	86,8	37,8	27,8
Ressurss ehk kasutamine kokku	429,2	387,0	153,0
Eksport	152,9	104,2	1,4
Varude muutus	9,3	16,2	-0,3
Tarbimine kokku	267,0	266,6	151,9

Liha ressurss ja kasutamine, 2008 (tuhat tonni tapakaalus)

	Liha kokku	Veiseliha	Sealiha
Toodang	77,9	15,4	46,1
Elusloomade import	0,0	0,0	0,0
Liha import	55,7	6,6	26,2
Ressurss ehk kasutamine kokku	133,6	22,0	72,3
Elusloomade eksport	7,1	0,6	6,5
Liha eksport	26,4	2,7	16,0
Varude muutus	-1,3	0,2	-0,5
Tarbimine kokku	101,4	18,5	50,3

Piima ja piimatoodete ressurss ja kasutamine, 2008

(tuhat tonni tootekaalus)

	Värske piima tooted	Või	Juust
Toodang	197,4	5,9	36,0
Import	8,4	0,1	2,6
Ressurss ehk kasutamine kokku	205,8	6,0	38,6
Eksport	9,3	0,2	14,0
Varude muutus	0,0	0,1	1,7
Tarbimine kokku	196,5	5,7	22,9

14 Energeetika

Eesti tähtsaim energeetiline maavara on põlevkivi, mida kasutatakse peamiselt kütusena elektrijaamades ja toorainena põlevkiviõli tootmisel. Üle 90% Eestis toodetud elektrienergiast saadakse põlevkivist. 2009. aastal oli Eesti 6,5 megavatt-tunnise elektritoodanguga elaniku kohta Euroopa Liidu keskmisel tasemel.

Kahjuks on põlevkivienergeetika jäätmemahukas ning kasvatab kasvuhoonegaaside sisaldust atmosfääris. Negatiivse keskkonnamõju vähendamiseks on Eesti koos teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega seadnud prioriteediks taastuvenergiaallikate kasutamise edendamise.

Eestil on pikaajalised hüdro- ja tuuleenergia kasutamise traditsioonid. Seoses uute tuuleparkide rajamisega on tuuleenergia toodang alates 2005. aastast jõudsalt kasvanud. 2009. aastal toodeti tuuleenergiat üle kolme korra rohkem võrreldes 2005. aastaga.

Elektrienergia toodang elaniku kohta Euroopa Liidus, 2007

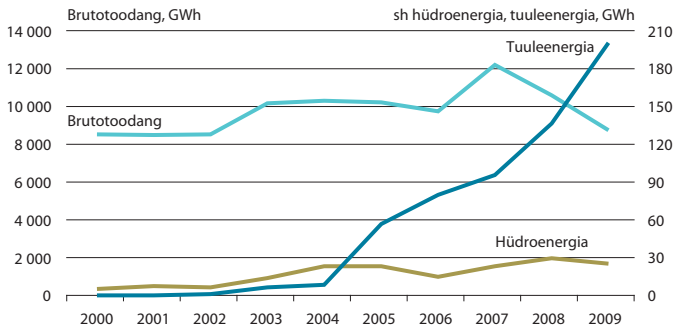

Elektrienergia tootmine ja tarbimine, 2008–2009 (gigavatt-tundi)

	2008	2009 ^a	Muutus, %
Tootmine			
bruto	10 581	8 738	-17,4
neto	9 498	7 840	-17,5
Import	1 369	3 025	121,0
Läti	83	562	577,1
Leedu	1 207	2 328	92,9
Soome	79	135	70,9
Tarbimine	7 427	6 992	-5,9
Kadu	1 130	930	-17,7
Eksport	2 310	2 943	27,4
Läti	572	1 701	197,4
Leedu	-	23	..
Soome	1 738	1 219	-29,9

^a Esialgsed andmed

Elektrienergia tootmine, 2000–2009^a

^a 2009. aasta andmed on esialgsed

15 Teadus- ja arendustegevus

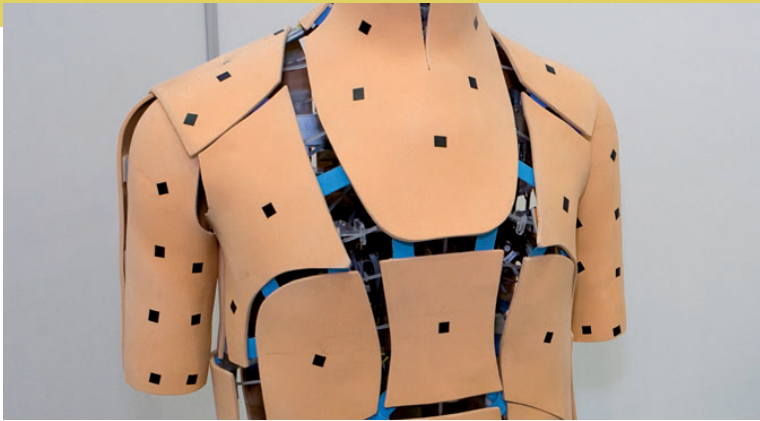
Teadus- ja arendustegevuse (T&A) intensiivsust mõõdetakse T&A kulutuste ja sisemajanduse koguprodukti (SKP) suhtega ning selle näitaja juurdekasvu poolest ajavahemikul 2001–2008 kuulub Eesti Euroopa Liidu liidrite hulka. Sellegipoolest oli 2008. aastal Eesti näitaja absoluutvärtus — 1,3% — veel tunduvalt madalam 1,9%-ni küündivast Euroopa Liidu keskmisest.

T&A rahastamise kõrge prioriteet riiklikus poliitikas on toetanud senist kiiret juurdekasvu. Nii on riik seitsme aasta jooksul T&A kulutuste rahastamise neljakordistanud. Vähemalt samaväärse lisa T&A arengusse on andnud ka ettevõtted — sama perioodi vältel on nad oma panuse T&A teostajate ja rahastajatena isegi viiekordistanud. Ennekõike tänu ettevõtete pingutustele läheneb Eesti T&A kulutuste struktuur arenenud tööstusriikide omale, kus ettevõtluse osatähtsus on 2/3 kandis.

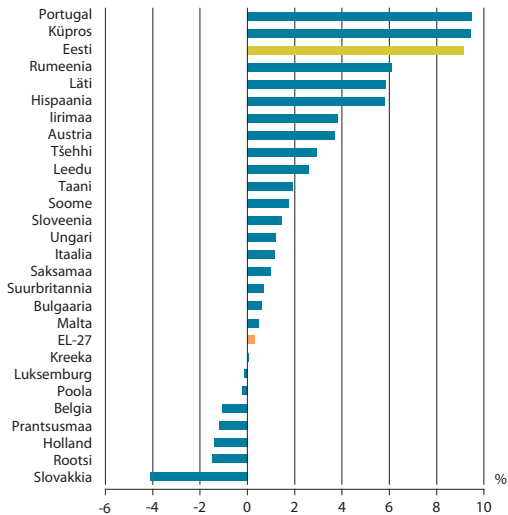
Võrdluses naabritega võib uhkust tunda, et Eesti T&A kulutused elaniku kohta olid 2008. aastal rohkem kui kaks korda suuremad Venemaa või Läti omadest. Kahetsusega tuleb siiski nentida, et Soomes rahastati teadust ja arendust elaniku kohta kaheksa korda rohkem kui Eestis.

Teadus- ja arendustegevuse kulutused, 2001 ja 2008

	Kulutused, miljonit krooni		Osatähtsus,	
	2001	2008	2001	2008
KOKKU	763	3 255	100	100
Teostav sektor				
ettevõtlussektor	257	1 406	34	43
kõrgharidussektor	386	1 398	51	43
riiklik sektor	108	383	14	12
kasumitaotluseta erasektor	13	68	2	2
Rahastamisallikas				
ettevõtted	252	1 295	33	40
riik	397	1 628	52	50
välismaa	96	305	13	9
muu	19	27	2	1

Teadus- ja arendustegevuse intensiivsuse aasta keskmine juurdekasv Euroopa Liidus, 2001–2008^a

^a Kreeka kohta 2001.–2007. ning Luksemburgi ja Malta kohta 2004.–2008. aastavahemiku andmed

16 Infotehnoloogia

Eesti valitsuse 2006. aastal heaks kiidetud „Infoühiskonna arengukava 2013” seab eesmärgiks inimeste elukvaliteedi tõstmise ning ühiskondlikku ellu kaasamise info- ja kommunikatsioonitehnoloogia kasutuse laiendamise kaudu. Üks eesmärk on muuta avaliku sektoriga suhtlemine paberivabaks. Suur osa kodanikest kasutas 2009. aastal võimalust e-hääletada Euroopa Parlamendi ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel.

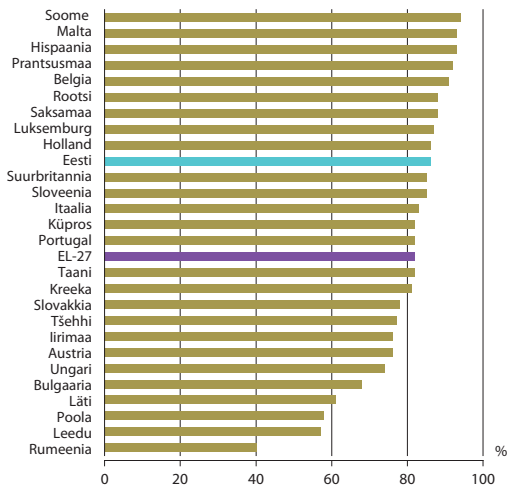
Arvutite ja Interneti kasutamine ettevõtetes on saavutanud lae ja püsinud viimase kolme aasta jooksul samal tasemel. 2009. aasta jaanuaris oli vähemalt kümne hõivatuga ettevõtetest Interneti-ühendus peaaegu kõigil (95%), peamiselt püsiühendus (86%). Üksikud ettevõtted, kes ilma arvutita läbi saavad, kasutavad asjaajamiseks ja aruandluseks raamatupidamisfirmade teenuseid või teeb seda nende emafirma.

Koduste Interneti-ühenduste hulk leibkondades on viimase viie aasta jooksul pidevalt suurenenud. 2009. aasta esimeses kvartalis oli ligi kahel kolmandikul (63%) leibkondadest kodus Interneti-ühendus, valdavalt püsiühendus (62%). Levinuim oli Interneti-ühendus lastega leibkondades, milles oli kaks või enam täiskasvanut. Maa-asulates oli enim levinud püsiühendus telefonikaabli kaudu (DSL-püsiühendus) ja linnalistes asulates püsiühendus kaabeltelevisiooni kaudu.

Arvutit ja Interneti kasutas ligi kolmveerand 16–74-aastastest ja peamiselt kodus. Mehed ja naised kasutasid arvutit enam-vähem võrdselt. Peaaegu kõik tudengid ja õpilased kasutavad Interneti ja arvutit — see teeb tudengitest ja õpilastest kõige usinama Interneti- ja arvutikasutajate rühma. Vanuserühmadest oli arvuti- ja Interneti-kasutajaid rohkem nooremate hulgas. Levinumad Interneti kasutamise eesmärgid olid ajalehtede ja ajakirjade lugemine, Interneti kaudu pangateenuste ning elektronposti kasutamine.

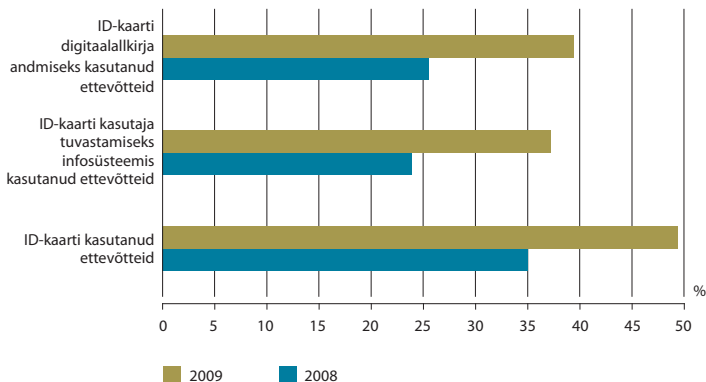

Interneti püsiühendusega ettevõtete osatähtsus Euroopa Liidus, jaanuar 2009^a

^aHõlmatud on EMTAK 2008 tegevusalade C–N, ilma finants- ja kindlustustegevuseta ning veterinaariata, vähemalt kümne hõivatuga ettevõtted. Belgia kohta 2008. aasta andmed

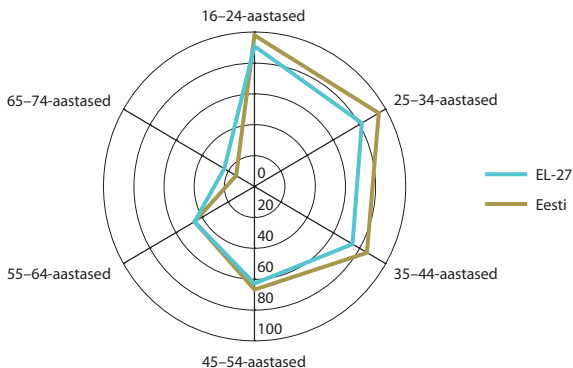
ID-kaarti kasutanud ettevõtete osatähtsus, jaanuar 2008 ja jaanuar 2009

Veebilehe pidamine ja e-arvete kasutamine ettevõtetes tööga hõivatud isikute järgi, jaanuar 2009

Tööga hõivatud isikuid	Ettevõtteid, millel on veebileht, %	E-arveid saanud ettevõtete osatähtsus, %	E-arveid saanud ettevõtete osatähtsus, %
Kokku	65,7	38,7	31,3
10–19	56,3	35,2	28,2
20–49	70,2	40,8	33,0
50–99	79,0	43,0	36,3
100–249	87,9	42,6	34,9
vähemalt 250	92,5	55,6	46,5

Interneti kasutanud isikute osatähtsus, I kvartal 2009 (%)

Koduse Interneti-ühendusega leibkondade osatähtsus, I kvartal 2007–2009

	2007	2008	2009
Kõik leibkonnad	52,9	58,1	63,0
Üks täiskasvanu	33,0	37,3	37,5
Üks täiskasvanu lastega	37,9	42,1	52,6
Kaks täiskasvanut	72,5	79,4	82,4
Kaks täiskasvanut lastega	51,5	77,7	82,0
Kolm või enam täiskasvanut	81,9	88,9	92,1
Kolm või enam täiskasvanut lastega	81,5	87,4	90,9

Esialgsetel andmetel külastas Eestit 2009. aastal 1,9 miljonit välituristi. Eelmise aastaga võrreldes vähenes Eestit külastanud turistide arv 4% võrra.

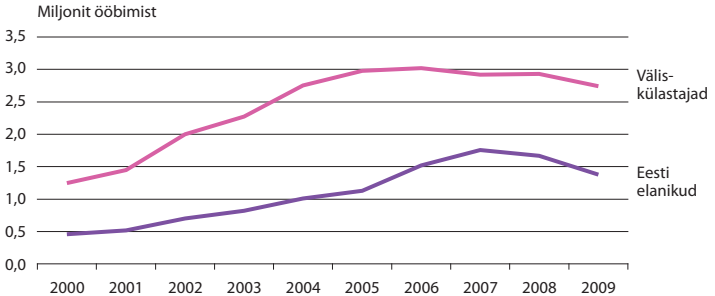
Majanduskriisil, mis pärssis reisimisaktiivsust kogu maailmas, oli oluline mõju ka Eesti majutusettevõtete tegevusele. Turistide arv vähenes varasema aastaga võrreldes kümnendiku. Majutusettevõtete teenuseid kasutas 2009. aastal 2,1 miljonit sise- ja välituristi.

Suurem oli majanduskriisi mõju siseturismile. Majutusettevõtete teenuseid kasutanud siseturistide arv vähenes aastaga ligi viiendiku. Vähenes nii puhkusereisidel kui ka tööreisidel olnud siseturistide arv. Kokku ööbis majutusettevõtetes 2009. aastal 767 000 siseturisti, mis oli 8% vähem kui kolm aastat tagasi 2006. aastal.

Välituriste peatus majutusettevõtetes 4% vähem kui 2008. aastal. Rootsi turistide arv vähenes kümnendiku jagu, Norra ja Saksamaa vastavalt 13% ja 17%. Suvel toimunud kaalukad kultuurisündmused meelitasid Eestisse lähiriikide turiste. Samuti kasutasid Venemaa turistikid rohkesti võimalust veeta aastavahetus Eestis. Aasta kokkuvõttes peatus majutusettevõtetes 3% enam Soome ja 14% enam Venemaa turiste kui 2008. aastal. Läti turistide arv suurenes jõudsalt suvekuudel, kuid aasta kokkuvõttes vähenes siiski 14% võrra. Kokku ööbis majutusettevõtetes 2009. aastal 1,4 miljonit välituristi. Majutusettevõtetes ööbinud välituristide arv jäi 2007. aasta tasemele.

Piiri taha reisimiseks kasutas kohaliku reisifirma teenuseid 386 000 Eesti elanikku ehk 29% vähem kui aasta varem. Kohalike reisifirmade abi kasutanud reisijate arv langes 2004. aasta tasemele. Reisijate lemmiksihtkoht oli endiselt Soome (16% kõigist reisijatest), millele järgnesid Egiptus (9%), Türgi (7%), Hispaania, Kreeka, Venemaa ja Rootsi (kõik 5%). Meelsasti külastatakse ka Saksamaad, Itaaliat, Lätit, Leedut ning Prantsusmaad.

Turistide ööbimised majutusettevõttes, 2000–2009

Majutusettevõttes majutatud elukohariigi järgi, 2009

Riik	Majutatud	Ööbimised	Keskmiselt ööbimisi ühe majutatu kohta
KOKKU	2 147 133	4 122 526	1,9
Eesti	766 593	1 381 830	1,8
Väliskülalised	1 380 540	2 740 696	2,0
Soome	750 984	1 416 113	1,9
Venemaa	93 947	220 945	2,4
Rootsi	77 470	158 492	2,0
Saksamaa	75 966	154 260	2,0
Läti	68 320	103 091	1,5
Norra	40 915	108 207	2,6
Leedu	33 441	55 465	1,7
Suurbritannia	33 395	78 322	2,3
Itaalia	19 959	46 856	2,3
Poola	17 062	31 878	1,9
Muud riigid	169 081	367 067	2,2

18 Andmeallikad

Andmeallikad

Statistikaamet, Eurostat, WHO Euroopa Piirkonna Büroo Andmebaas (HFA-DB), Eurobaromeeter 278, Keskkonnaministeeriumi Info- ja Tehnokeskus, Eesti Pank ja EAS Turismiarenduskeskus.

Veebilehekülgi Eesti kohta

Riigiportaal	www.eesti.ee
Presidendi kantselei	www.president.ee
Riigikogu	www.riigikogu.ee
Eesti Vabariigi Valitsus	www.valitsus.ee
Välisministeerium	www.vm.ee
Eesti Pank	www.bankofestonia.info
Eesti Instituut	www.einst.ee
Teabekogu Eestist	www.estonica.org
Turismiinfo	www.visitestonia.com
Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus	www.eas.ee
Üldinfo Eesti kohta	www.vm.ee/estonia
Eesti kultuurisündmuste kalender	www.kultuur.info
Eesti Majad maailmas	www.eestimaja.ee
Arengufond	www.arengufond.ee
Eesti Rahvusraamatukogu	www.nlib.ee
Eesti Muuseumide Infokeskus	www.muuseum.ee
Statistikaamet	www.stat.ee

Märkide seletus

..	mõiste pole rakendatav
-	nähtust ei esinenud
0,0	näitaja väärtus väiksem kui pool kasutatud mõõtühikust
EL	Euroopa Liit
EL-27	Euroopa Liidu 27 liikmesriiki
SRÜ	Sõltumatute Riikide Ühendus
WHO	World Health Organization (Maailma Terviseorganisatsioon)

Statistikaamet on koostanud selle teatmiku koostöös Välisministeeriumiga

Koostanud Marika Kivilaid, Mihkel Servinski, Greta Tischler

Toimetanud: Ott Heinapuu

Kaane kujundus ja makett: Maris Valk

Küljendus: Alar Telk

Fotod: Scanpix, Focus

Kirjastanud Statistikaamet, Endla 15, 15174 Tallinn

Trükkunud Ofset OÜ, Paldiski mnt 25, 10612 Tallinn

Aprill 2010

ISSN 1736-8677

ISBN 978-9985-74-472-7

Autoriõigus: Statistikaamet, 2010

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel palume viidata allikale